

Katoliški dom v Šoštanju: pogled od zadaj.

Igralke in igralci „Miklove Zale“ pri Izobr. društvu pri Mariji v Puščavi.

Kar pa skoro pri vseh naših domovih še silno pogrešamo, je pomanjkanje čuta za notranjo opremo. Dom mora res biti dom: domač, prijazen, privlačen, čist in vedno pospravljen. Zakaj le potem se človek prijetno počuti v njem in rad ostaja v njegovih prostorih. V tem oziru bo treba še mnogo pouka.

Franc Sal. Korošec,

konzistorijalni svetnik lavantinske in djakovske škofije, nadžupnik pri Sv. Križu na Slatini. Bil je urednik „Slovenskega Gospodarja“ in sicer od l. 1894 do l. 1898, ko je prevzel uredništvo sedanji načelnik SLS dr. Anton Korošec, ki je ostal urednik do l. 1918.

Gnezdišča nalezljivih bolezni.

Pri nas v Sloveniji umre na vsakih 1000 ljudi na leto 18 oseb, na Danskem samo 8. Kje tiči vzrok? Eden glavnih vzrokov je brez dvoma alkohol. Saj samo Slovenija zapije na leto ogromno vsoto 400 milijonov dinarjev! Kakšna strahotna škoda, ne samo gospodarska in dušna, temveč, tudi na zdravju. Koliko stanejo bolezni, povzročene po alkoholu!

Drugi velik vzrok pogostih bolezni ter visokega števila smrtnih slučajev so pri nas zanemarjene zdravstvene razmere. Tesna, temna, zaduhla, nesnažna stanovanja so naravnost gnezdišča naših najnevarnejših bolezni, jetike, tifusa, grize itd.

Poleg in na tretji strani zgoraj vidite dve hiši, ki sta naravnost vzorec, kakšna mora biti hiša, da je skoro vedno v njej doma bolezen. Okna čudovito majhna, da se ja ne prikrade kak solnčni zarek v izbo; in še ta okna po zimi zasujejo z žaganjem, da skozi celo zimo ne prodre svež zrak v hišo. Stranišča in svinjaki so docela ali napol odprti, da muhe in razni drugi mrčesi prenašajo kali raznih bolezenskih strupov v hišo in v kuhinjo. Gnojišča so pri takih hišah večinoma kar na prostem. Povsod se cedi gnojica ter teče na vse strani, tudi v vod-

njake se preceja. Ne glede na veliko gospodarsko škodo, ki jo ima kmet s takim ravnanjem za polje tako dragocenega gnoja in gnojnice, je tako odprto in na vse strani razkopano gnojišče gnezdišče cele vrste bolezni, ki jih muhe prenašajo na naša jedila.

Zlasti na dve stvari, ki sta zdravju zelo nevarni, moramo tu opozoriti. Na tej strani vidite v sredi na levo dorela odprta stranišče, kakršnih je pri nas na kmetih še vedno veliko, poleg pa je še vodnjak, ki je navidez čisto lep, pa je vendar velikokrat poln kuge.

Iz stranišče, kakršno vidite na sliki, se širi toliko najnevarnejših bolezni, da je pripisovati samo nevednosti, če takih grdohij povsod takoj ne odpravijo. V takih polomljenih plankah je prava tovarna bolezenskih bacilov na debelo, ki jih muhe in drugi mrčesi tudi na debelo izvažajo, ne samo v domačo hišo in hlev, temveč po celi vasi. Na to se niti ne oziramo, da je okrog take hiše zlasti po leti neprestan smrad, ki gotovo ne utrjuje zdravja, in da je pogled za tako ali celo pred tako hišo vse prej kot pa lep in čeden.

Isto je z vodnjakom, ki ga velikokrat porablja več družin ali celo vsa vas. Vodnjak, ki ga vidite

v sredi le strani, je tak, kakršnih je cela vrsta po naših vaseh. Glavna njegova hiba je, da je preslabo pokrit in da ima tako slaba voda prost vhod, vsled česar se voda v vodnjaku polagoma kuži. Večkrat pa je tak vodnjak v bližini kake nebetonirane gnojne jame in gnojnice, ki se prosto odteka po zemlji, dobi pot tudi v vodnjak. Vsled slabih vodnjakov po marsikaterih vaseh večkrat razgraja nevarni tifus.

Za stranišče in vodnjak velja načelo, da mora biti vse čimbolj zaprto in pokrito. Do straniščne jame muha ne sme imeti vstopa in smrad ne izhoda. Pri vodnjakih je istotako paziti, da je voda dobro zayarovana pred raznimi nezdružimi ocedki, ki bi jo mogli okužiti. Sliki na desni in spodaj nam kažeta ena stranišče, kako mora biti zaprto, druga pa vodnjak, ki je v zdravstvenem oziru vzor, kako mora biti napravljen. Hvalevredno je, da se ministrstvo za zdravje zelo briga, da se odpravijo po deželi vsi ti zdravstveni nedostatk, ki nas vsako leto ogromno stanejo, zakaj bolezen in smrt nista zastoj.

Razumemo, da je tem nevarnim nedostatom poleg nevednosti krivo tudi pomanjkanje denarnih sredstev. Marsikdo bi popravil svojo hišo, ji naredil večja okna, pazil na večjo snago, preuredil stranišče, svinjak, betoniral gnojno jamo in vodnjak — toda to veliko stane. Takrat je pač treba čakati na boljše čase, ali po malem zboljšavati.

Priden in skrben gospodar bo vedno našel pot, da bo tu in tam najpotrebnejše pri hiši popravil in tako ustvarjal vedno bolj zdrav in tudi vedno bolj prijazen stan svoji družini.

Na drugi strani pa je tudi res, da se da veliko nesnage, smradu in drugih skrajno škodljivih nedostatkov odpraviti brez stroškov ali vsaj z malenkostnimi. In res je tudi, da na leto popijemo 400 milijonov din. V teh milijonih tži celo morje naših nesreč: gospodarski propadi, dušni polomi, zanežarjeni, nezdravi domovi, bolezni, prezgodnje smrti, ječe, solze in žalost pa še povrh.

Danski kmet ima lepe domove, trdna gospodarstva, zdravo družino. Danec ne pozna oštarije. Danec veliko bere.